



KANSALLINEN  
KOULUTUKSEN  
ARVIOINTIKESKUS

# Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista

## Tiivistelmä

Yliopistokoulutus  
13.3.2024

# Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista



Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toteutti vuosina 2022–2023 varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin. Arviointi oli ajankohtainen mm. ohjausjärjestelmään kohdistuneiden mittavien muutosten vuoksi.

Arvioinnin kohteena olivat kaikki koulutukset, jotka tuottavat varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaisen kelpoisuuden varhaiskasvatuksen opetus-, kasvatus-, hoito- ja johtotehtäviin.

Arviointia varten kerättiin aineistoa yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, Snellman-korkeakoululta, alan työelämältä ja opiskelijoilta. Arviointi tuotti tietoa varhaiskasvatuksen koulutusten vahvuuksista ja kehittämistarpeista.

[Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista \(karvi.fi\)](https://karvi.fi)

# Sisällysluettelo

## 1. Arviointiasetelma ja arviointiprosessi

## 2. Yliopistokoulutus: keskeiset arviointitulokset, johtopäätökset ja kehittämissuositukset

- Opetussuunnitelmat
- Koulutusten toteutus
- Koulutusten kehittäminen
- Johtopäätökset ja kehittämissuositukset

(ks. arviointiraportti s. 100-128 ja s. 197-204)

## 3. Varhaiskasvatuksen koulutuspolut, koulutusten välinen yhteistyö ja tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet: keskeiset arviointitulokset, johtopäätökset ja kehittämissuositukset

- Koulutuspolut varhaiskasvatuksen koulutuksissa
- Koulutusten välinen yhteistyö
- Tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet
- Johtopäätökset ja kehittämissuositukset

(ks. arviointiraportti s. 139-164 ja s. 204-211)

## 4. Varhaiskasvatuksen koulutuksille yhteiset johtopäätökset ja kehittämissuositukset

(ks. arviointiraportti s. 211-214)

## 5. Lisätietoja



KANSALLINEN  
KOULUTUKSEN  
ARVIOINTIKESKUS

# 1. Arviointiasetelma ja arviointiprosessi

# Arvioinnin tehtävä ja arviointiprosessi

## Arvioinnin tavoite

Tuottaa tietoa varhaiskasvatuksen opetus-, johtamis-, kasvatus- ja hoitotehtäviin kelpoisuuden tuottavien koulutusten vahvuuksista ja kehittämistarpeista.

## Arvioinnin kohde

Varhaiskasvatuksen tutkintokoulutukset:

**Yliopistoissa (n = 7)**

Ammatillisissa oppilaitoksissa (n = 60)

Ammattikorkeakouluissa (n = 20)

Snellman-korkeakoulussa

## Arviointialueet

Koulutusten tietoperusta

Koulutusten tuottama osaaminen

Tutkintojen koulutuspolut

Koulutusten kehittämisen prosessit

## Arviointiaineistot

Tutkintojen opetussuunnitelmat ja toteutussuunnitelmat ja tutkintojen perusteet

Tutkintokohtainen koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja Snellman-korkeakoulun itsearviointikysely (n = 127)

Työelämäkysely (n = 157)

Opiskelijatyöpajat

Suunnittelu (kevät 2022), aineistonkeruu ja analysointi (2022-2023), raportointi ja julkaisu (syksy 2023-talvi 2024)

# Arvioinnin kohteet

**Arviointi kohdistui varhaiskasvatuslaissa (540/2018) mainittuihin tutkintoihin, jotka tuottavat kelpoisuuden seuraaviin varhaiskasvatuksen tehtäviin:**

- **Varhaiskasvatuksen opettaja (26 § )**
- Varhaiskasvatuksen sosionomi (27 § )
- Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja (28 § )
- Perhepäivähoitaja (29 § )
- **Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (30 § )**
- **Päiväkodin toiminnasta vastaava johtaja (31 § )**
- Steinerpedagoginen varhaiskasvattaja (32 § )

# Karvin hanketiimi ja ulkoinen arviointiryhmä

## Karvin hanketiimi:

- johtava arviointiasiantuntija Tarja Frisk (ammatillinen koulutus)
- arviointiasiantuntija Kirsi Mustonen (korkeakoulutus)
- arviointiasiantuntija Tuomas Sarkkinen (varhaiskasvatus)
- arviointiasiantuntija Mari Huhtanen (metodologinen asiantuntija)

## Ulkoinen arviointiryhmä:

- professori (emerita) Kirsti Karila, Tampereen yliopisto (puheenjohtaja)
- lektor Susanne Davidsson, Yrkeshögskolan Novia
- lehtori Paula Helakari, Koulutuskuntayhtymä OSAO
- edunvalvonnan koordinaattori Emma Holsti, OSKU ry
- varhaiskasvatuspäällikkö Riitta Keloneva, Tornion kaupunki
- varhaiskasvatustoimenjohtaja Kai Kytölaakso, Kokkolan kaupunki
- varhaiskasvatuksen opettajaopiskelija Lauri Malkamäki, SOOL ry
- koulutuspäällikkö Krister Rantala, Linnasmäen opisto
- yliopettaja Meeri Rusi, Turun ammattikorkeakoulu
- yliopistonlehtori Satu Valkonen, Helsingin yliopisto.



KANSALLINEN  
KOULUTUKSEN  
ARVIOINTIKESKUS

## 2. Yliopistokoulutus: keskeiset arviointitulokset, johtopäätökset ja kehittämisseuraukset

Opetussuunnitelmat

Koulutusten toteutus

Koulutusten kehittäminen

Johtopäätökset ja kehittämisseuraukset







KANSALLINEN  
KOULUTUKSEN  
ARVIOINTIKESKUS

# Opetussuunnitelmat

# Keskeiset tulokset 1/2

- **Kasvatustieteellinen tutkimustieto on olennainen osa varhaiskasvatuksen tehtäviin kelpoistavien yliopistoissa toteutettavien korkeakoulututkintojen tietoperustaa. Opinnoissa painottuvat kasvatustieteiden osa-alueet kuten kasvatopsykologia, -sosiologia ja -filosofia sekä didaktiikka ja pedagogiikka.**
- **Opetussuunnitelmien tietoperusta on ajantasainen tutkimustiedon ja ajankohtaisten toimintaympäristön muutosten näkökulmasta.**
- **Kasvatustieteen kandidaatin (varhaiskasvatus) tutkinnon tavoitteena on tuottaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaympäristöissä toteutuvaa pedagogista asiantuntijuutta. Tavoitteissa painotetaan varhaiskasvatuksen opettajan roolia pedagogisen prosessin ja sisältöjen asiantuntijana sekä opettajan vastuuta työn opetussuunnitelmaperustaisuudesta.**

## Keskeiset tulokset 2/2

- **Kasvatustieteen maisterin (varhaiskasvatus) tutkinnon tavoitteissa painottuu valmiudet toimia asiantuntijatehtävissä, kuten kehittämis-, arviointi- ja tutkimustehtävissä sekä johtotehtävissä. Opintojen sisällöissä on selvästi nähtävissä varhaiskasvatuksen organisaatiokulttuurin, koulutusjohtamisen sekä kasvatusyhteisöjen johtamiseen liittyvät teemat.**
- **Varhaiskasvatuksen erityisopettajan opintojen avulla tavoitellaan erityisopetuksen asiantuntijuutta. Opinnoissa korostuu erityispedagogisen tiedon hyödyntäminen, monialainen yhteistyö ja tiimityö, konsultaatio, inklusiivisuus, osallisuus ja kulttuuritietoinen kasvatus sekä monikulttuurisuus.**
- **Keskeisenä lähtökohtana kaikissa yliopistokoulutuksissa on asiantuntijuuden tutkimusperustaisuus. Koulutuksissa painotetaan analyyttisyyttä ja reflektiivisyyttä, joiden oppimisessa hyödynnetään tutkimustietoa ja ilmiöiden kriittistä havainnointia.**



KANSALLINEN  
KOULUTUKSEN  
ARVIOINTIKESKUS

# Koulutusten toteutus

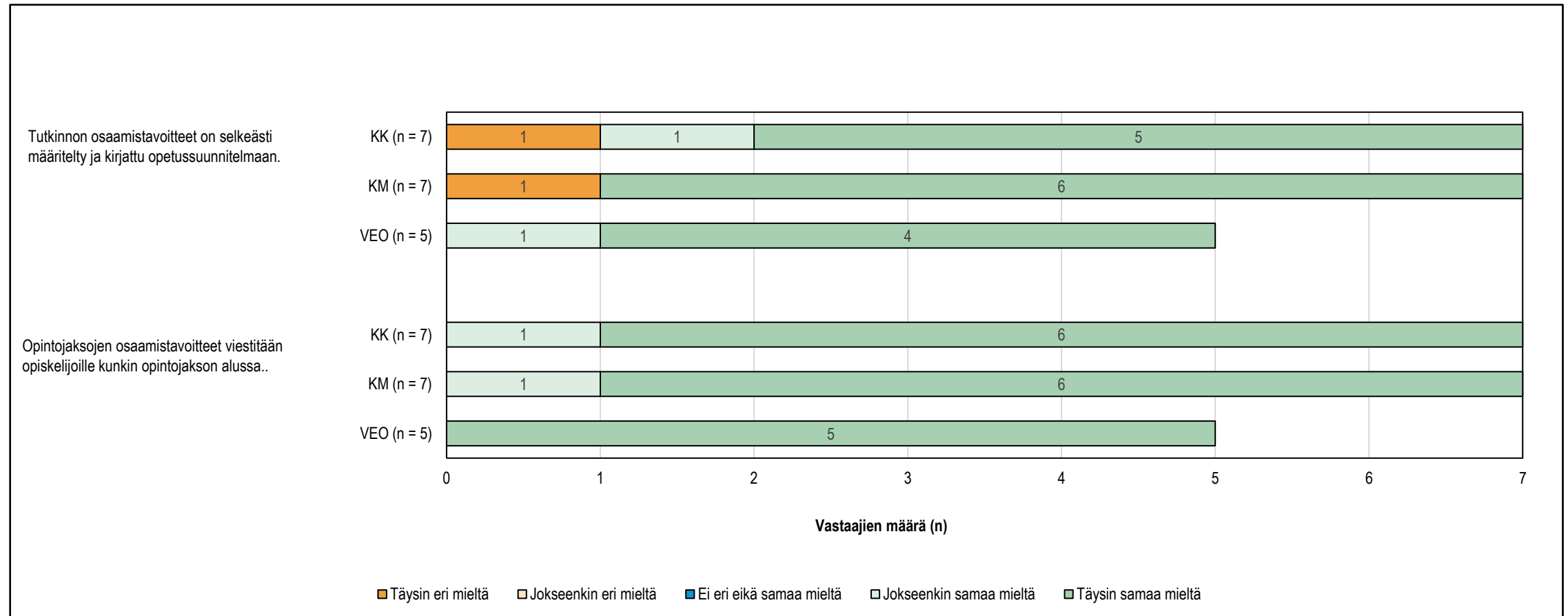
# Keskeiset tulokset 1/2

- **Koulutusten osaamistavoitteet on yliopistovastaajien mielestä selkeästi määritelty ja kirjattu koulutusten opetussuunnitelmiin.**
- **Koulutusten opetussuunnitelmat määrittävät koulutusten tuottaman osaamisprofiilin vastaajien mielestä selkeästi. Osa yliopistovastaajista näkee, että muiden ammattilaisten osaamisprofiileja ei käsitellä riittävästi opinnoissa.**
- **Valtaosa yliopistovastaajista painotti koulutuksen tutkimusperustaisuutta ja tutkimustiedon hyödyntämistä tärkeimpänä keinona varmistaa koulutuksen sisältöjen ajantasaisuus ja niiden vastaaminen osaamistarpeisiin.**
- **Työelämän arviot koulutusten sisältöjen tuntemuksesta ja koulutuksen tuottaman osaamisen relevanssista ovat myönteisiä.**

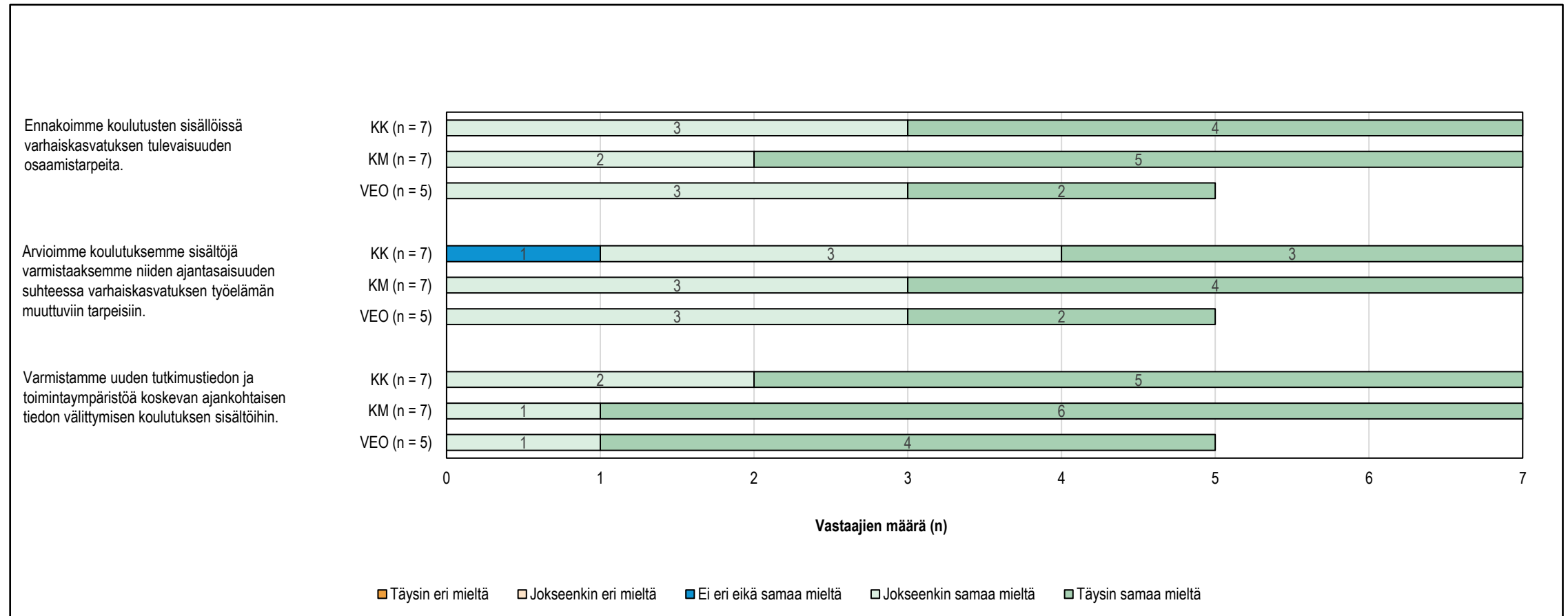
# Keskeiset tulokset 2/2

- **Kaikkien koulutusten yliopistovastaajat toivat keskeisenä haasteena esiin opiskelijoiden kasvaneen tuen ja henkilökohtaisen ohjauksen tarpeen. Toinen kaikkien koulutusten esiin nostama haaste oli opiskelijoiden erilaisten elämäntilanteiden ja opintojen yhteensovittaminen.**
- **Yliopistovastaajien mielestä koulutuksissa on riittävä määrä harjoitteluja ja harjoittelujen sisällöt ja tehtävät tukevat opiskelijoiden osaamistavoitteiden saavuttamista.**
- **Harjoittelujen haasteena on harjoitteluohjaajien riittävä määrä ja kelpoisuus sekä perehdyttämiseen käytössä olevat resurssit. Harjoittelujen tavoitteiden toteutumista haastaa alalla vallitseva henkilöstöpula.**

# Osaamistavoitteiden määrittely ja kirjaaminen opetussuunnitemaan ja osaamistavoitteiden viestintä opiskelijoille yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 31)

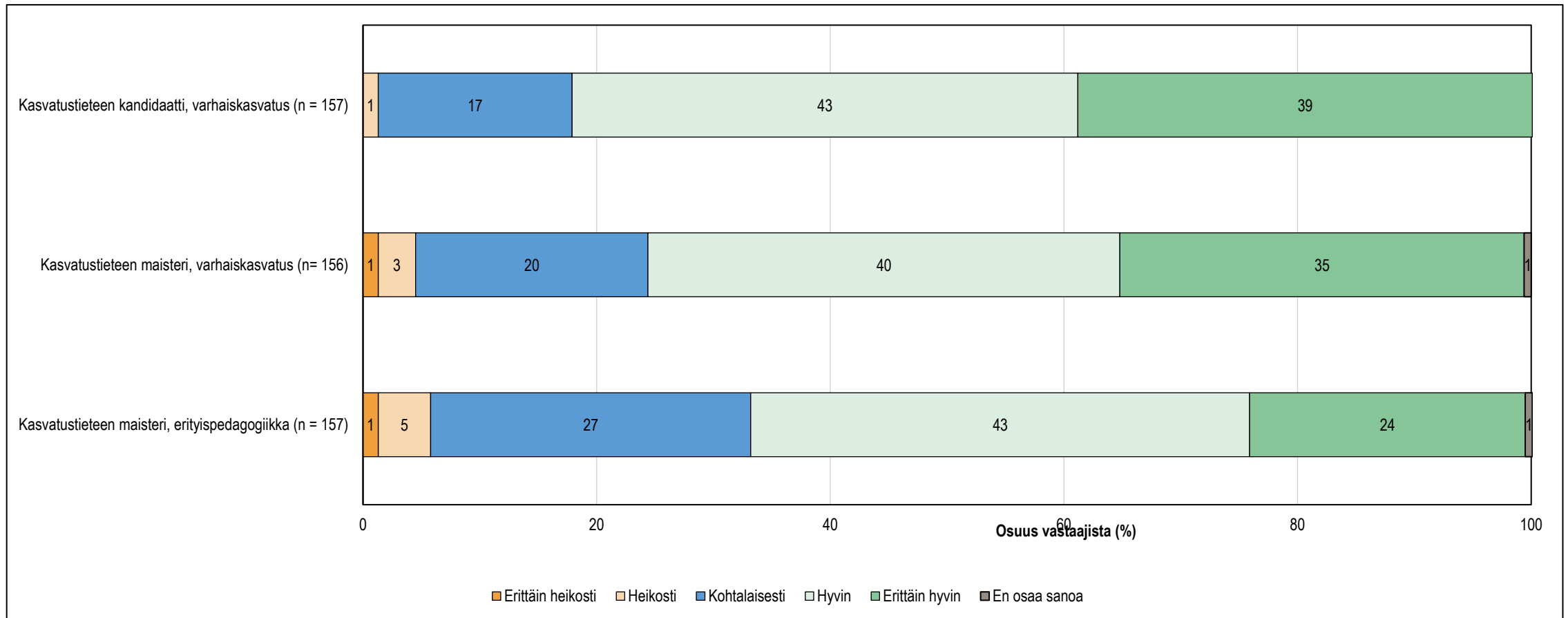


# Varhaiskasvatuksen koulutusten ajantasaisuuden varmistaminen yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 32)

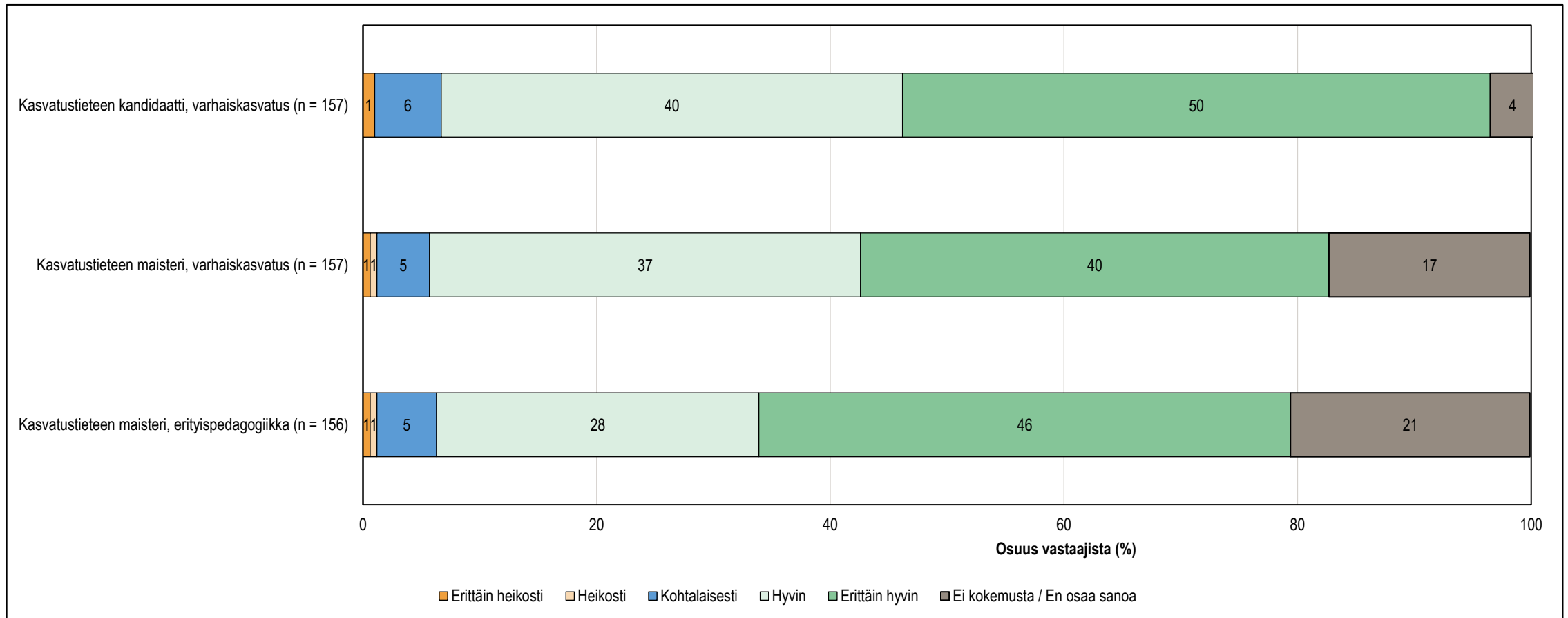




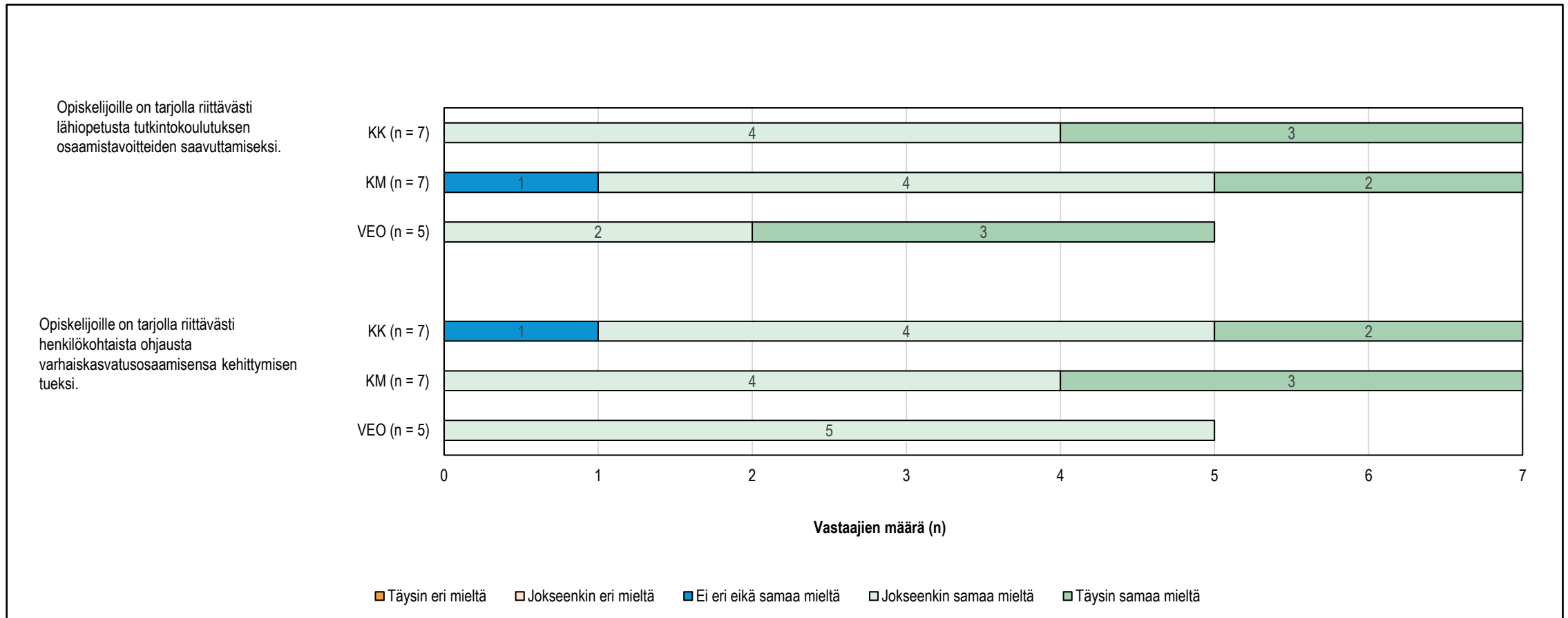
# Työelämän tuntemus varhaiskasvatuksen yliopistotutkintojen keskeisistä sisällöistä työelämäkyselyn perusteella (kuvio 33)



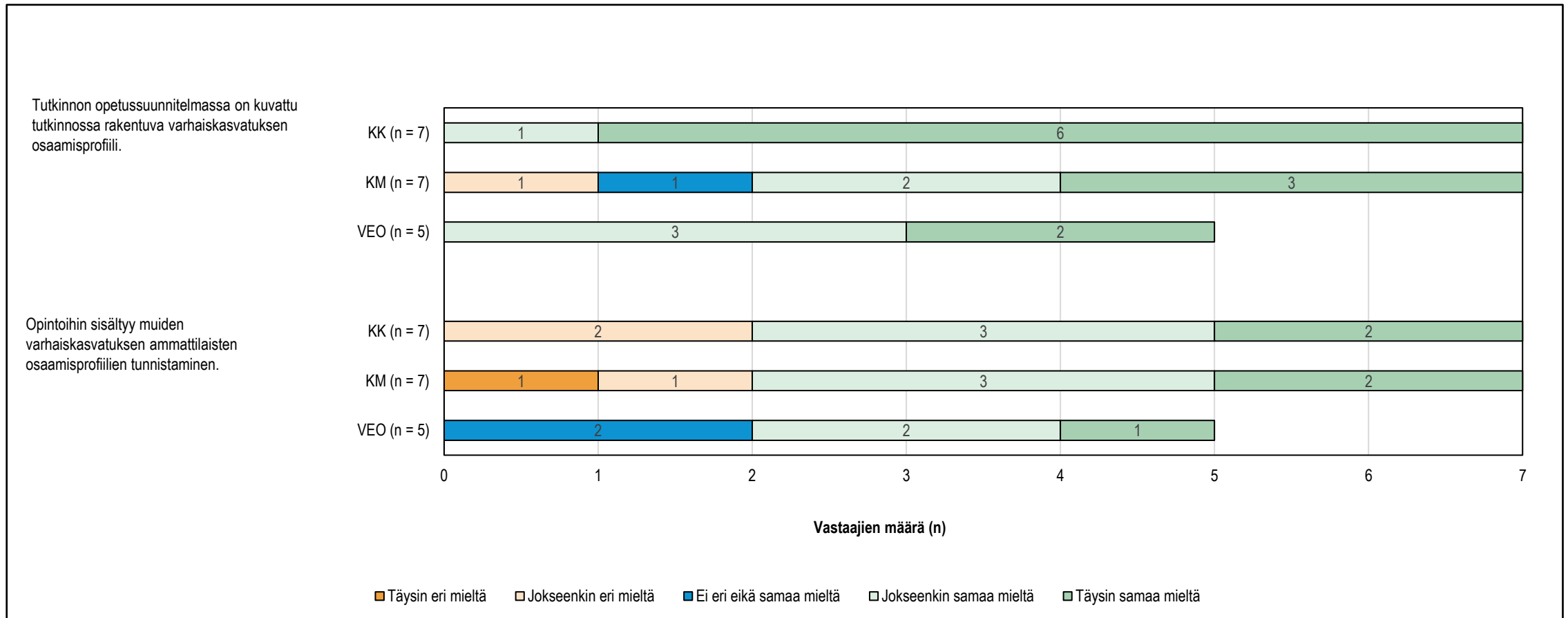
# Varhaiskasvatuksen yliopistotutkinnoista valmistuneiden osaamisen vastaavuus varhaiskasvatustyön tarpeisiin työelämäkyselyn perusteella (kuvio 34)



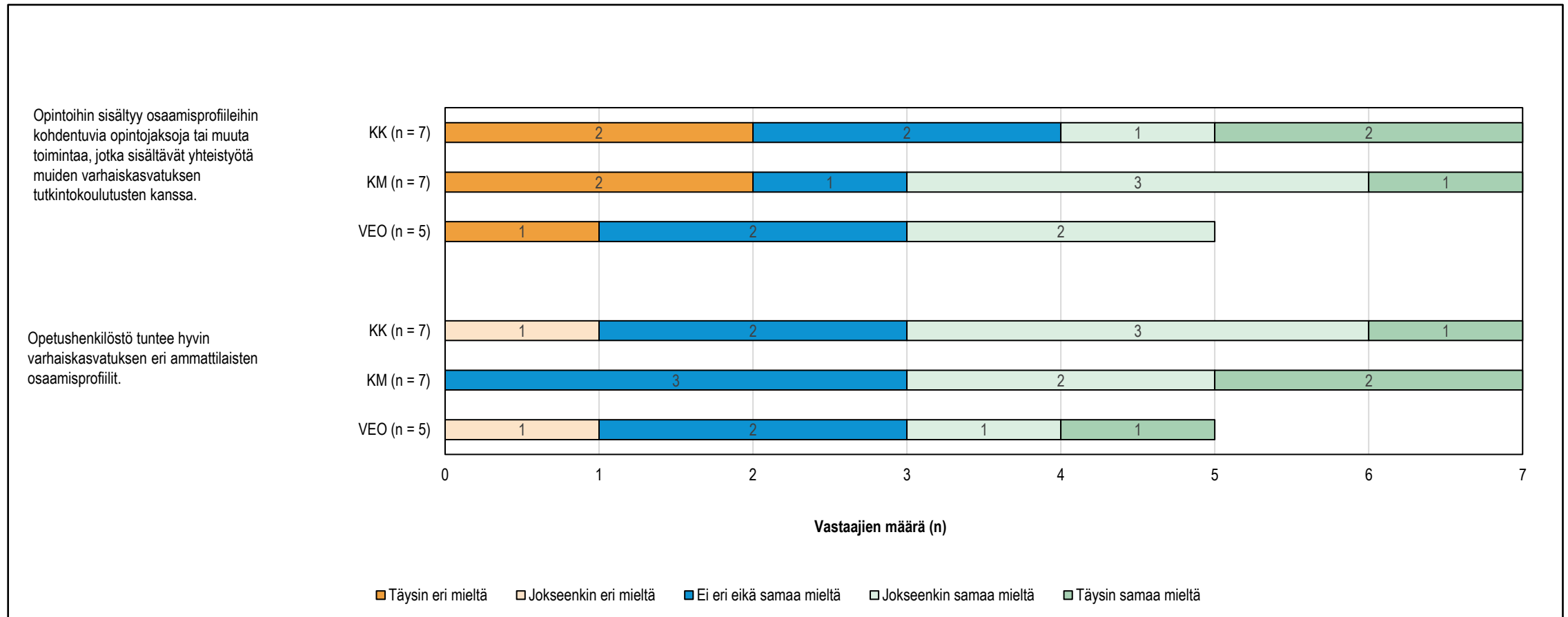
# Lähiopetuksen ja henkilökohtaisen ohjauksen riittävyys varhaiskasvatuksen yliopistokoulutuksissa yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 35)



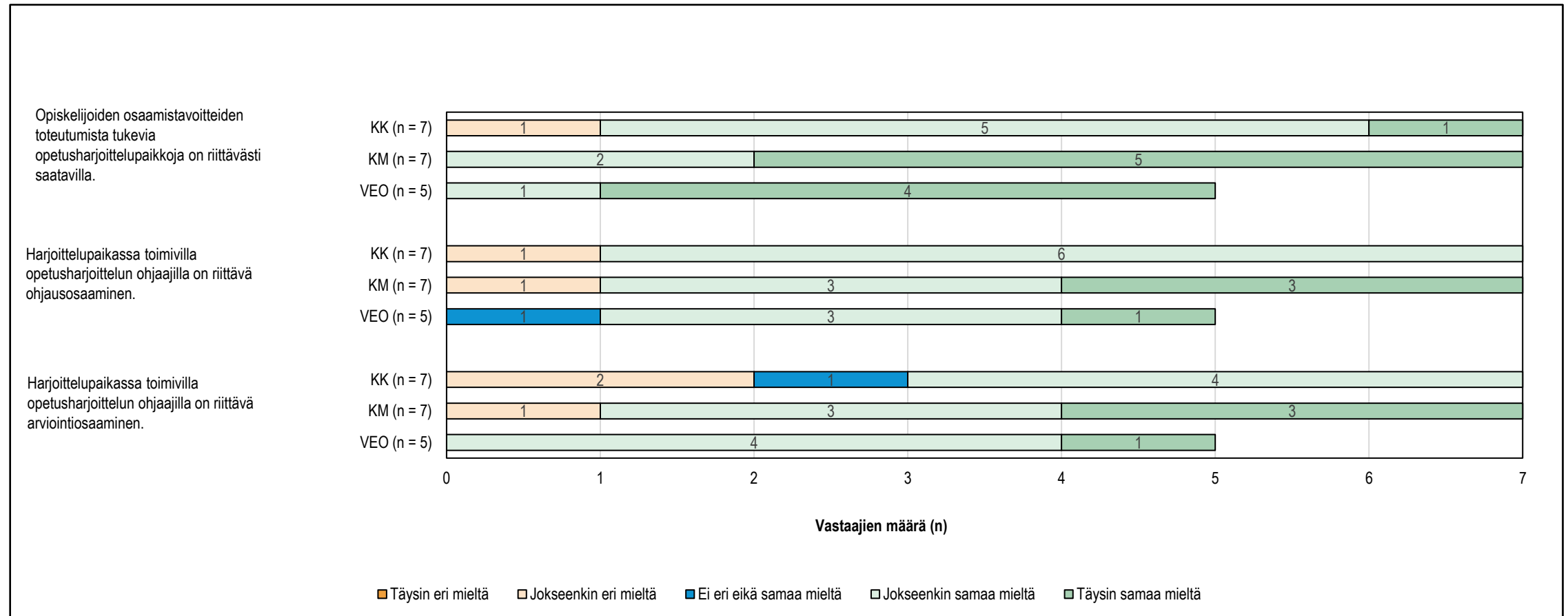
# Varhaiskasvatuksen osaamisprofiilin kuvaaminen opetussuunnitelmissa ja opintoihin sisältyvä varhaiskasvatuksen ammattilaisten osaamisprofiilin tunnistaminen yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 36)



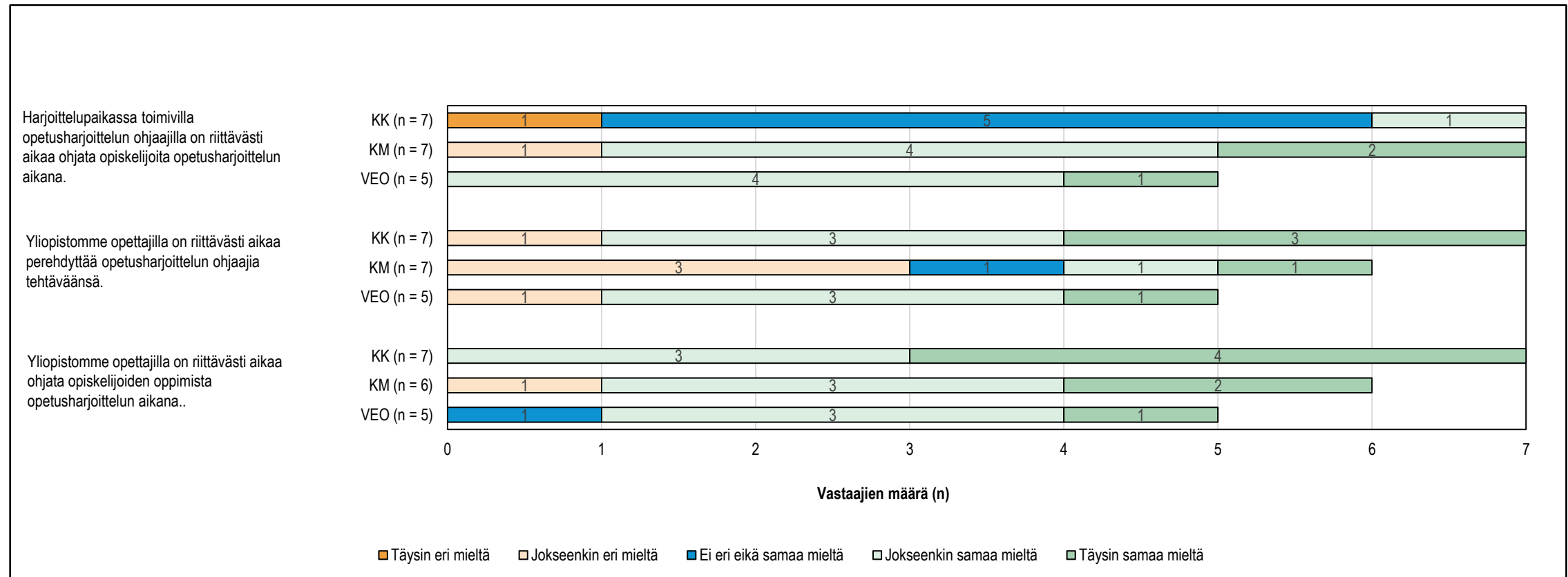
# Osaamisprofiilien oppimisen tukeminen yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 37)



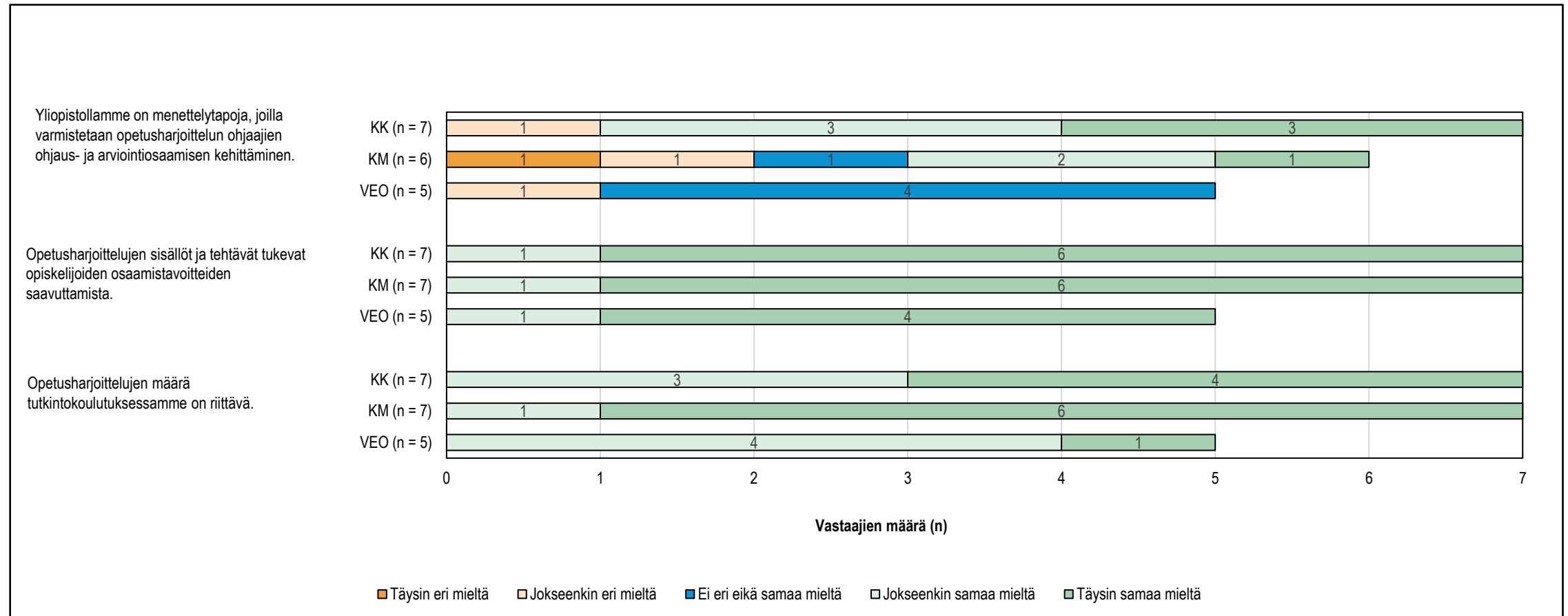
# Harjoittelupaikkojen määrä ja harjoittelujen ohjaajien osaamisen riittävyys yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 38)



# Opetusharjoittelujen ohjaajien opiskelijoiden ohjaamiseen käyttämän ajan riittävyys, opettajien ajan riittävyys opetusharjoittelujen ohjaajien perehdyttämiseen ja opiskelijoiden oppimisen ohjaamiseen opetusharjoittelun aikana yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 39)

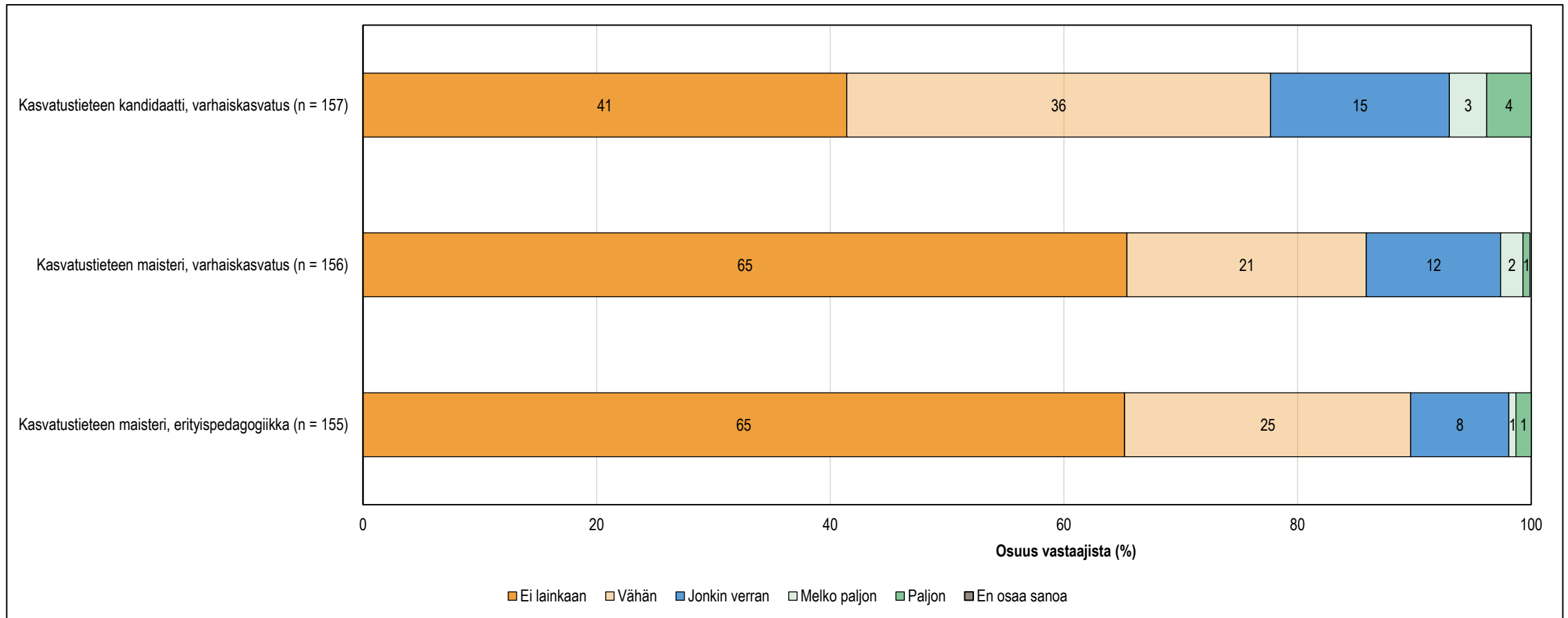


# Yliopistojen menettelytavat opetusharjoittelun ohjaajien osaamisen kehittämisen varmistamiseen sekä opetusharjoittelun sisällöt ja määrä yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 40)





# Varhaiskasvatuksen opiskelijoiden harjoittelut työelämäkyselyn perusteella (kuvio 41)





KANSALLINEN  
KOULUTUKSEN  
ARVIOINTIKESKUS

# Koulutusten kehittäminen

S

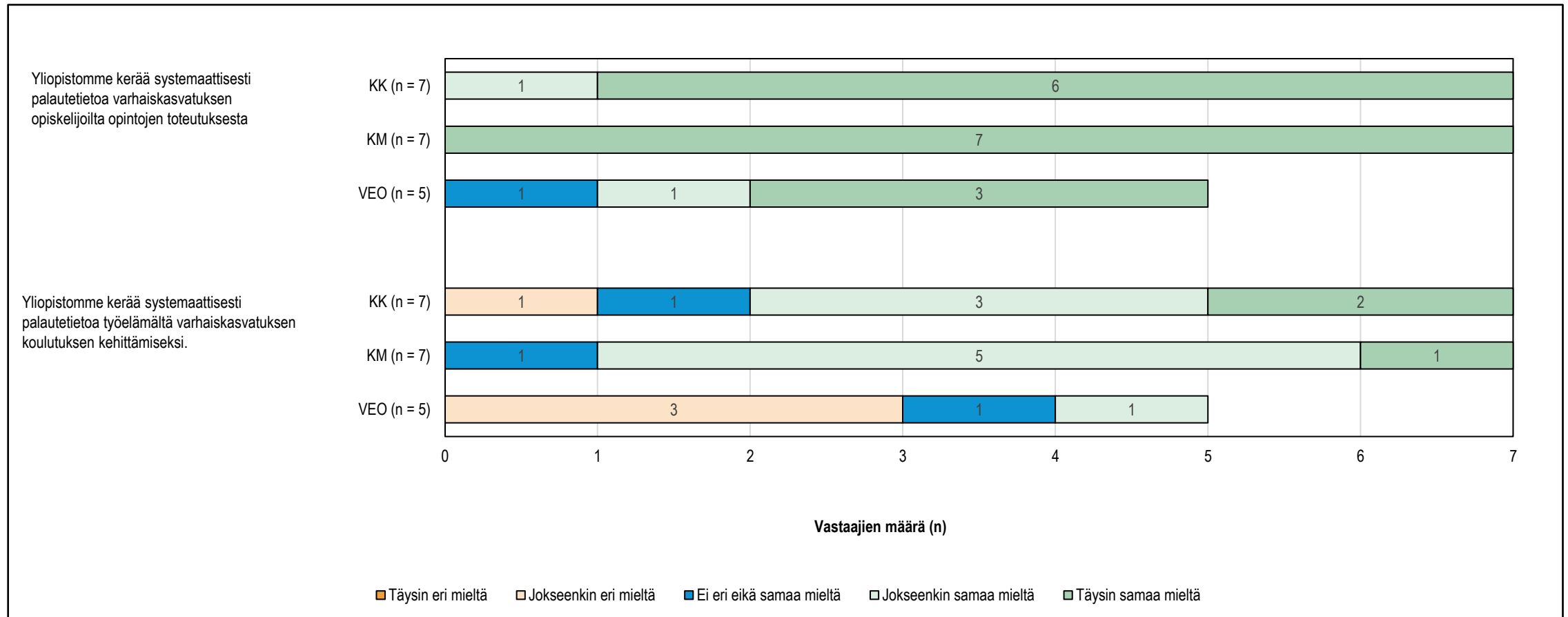
# Keskeiset tulokset (1/2)

- **Yliopistoilla on itsearvioinnin perusteella toimivia käytäntöjä varhaiskasvatuksen koulutusten arviointiin ja kehittämiseen. Lähes kaikki yliopistot vastasivat keräävänsä ja hyödyntävänsä systemaattisesti palautetietoa varhaiskasvatuksen opiskelijoilta opintojen toteutuksesta.**
- **Koulutusten seurannassa opiskelijoiden sijoittumisesta työelämään tai siirtymisestä jatkokoulutukseen on vaihtelua.**
- **Työelämän osaamisvaatimukseen verrattuna yliopistojen näkemyksen mukaan koulutuksen sisällöissä tulisi vahvistaa varhaiskasvatuksen pedagogisia sisältöjä, yhteiskunnallisen orientaation ja monialaisen yhteistyön sisältöjä sekä kehittämis- ja johtamisosaamista.**

## Keskeiset tulokset (2/2)

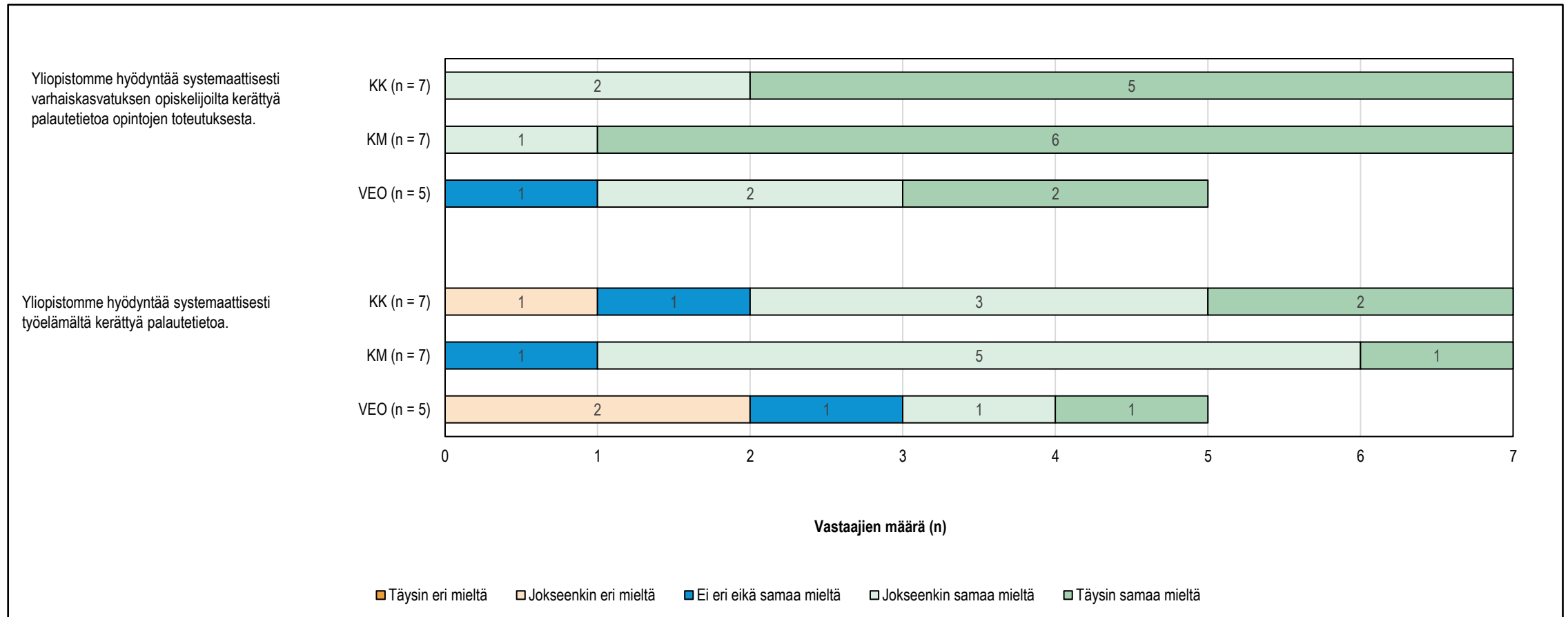
- **Yhteistyö varhaiskasvatuksen työelämän kanssa on vakiintunutta ja toimivaa erityisesti yliopistopaikkakunnilla, niiden lähialueilla ja vakiintuneiden yhteistyöverkoston kanssa.**
- **Valtaosa yliopistoista on sitä mieltä, että oman yliopiston ja työelämän välistä yhteistyötä tulisi edelleen vahvistaa.**
- **Työelämän mielestä yhteistyön kehittämiskohteita yliopistojen kanssa ovat harjoittelupaikkojen lisääminen, harjoitteluprosessin kehittäminen ja nykyistä parempi harjoitteluista tiedottaminen.**

# Koulutusten kehittämisen menetelmät yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 42) 1/3



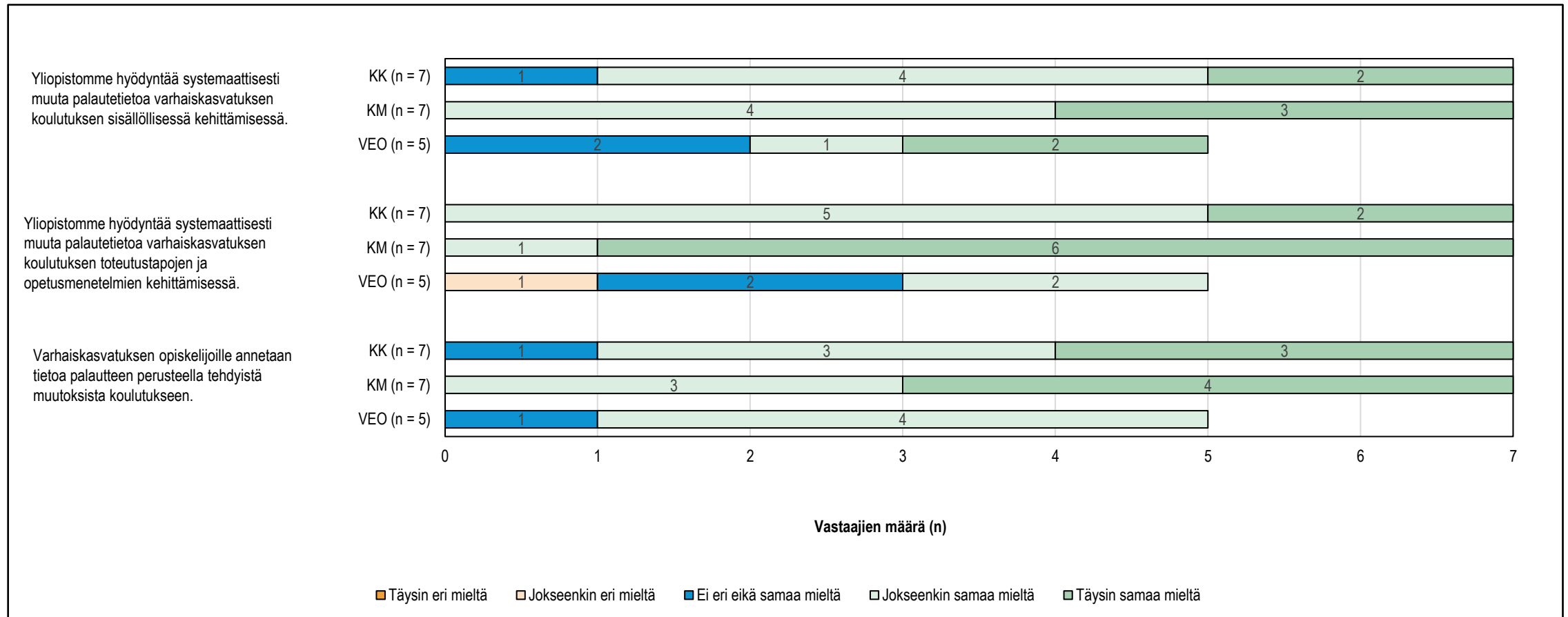
# Koulutusten kehittämisen menetelmät yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 43)

## 2/3

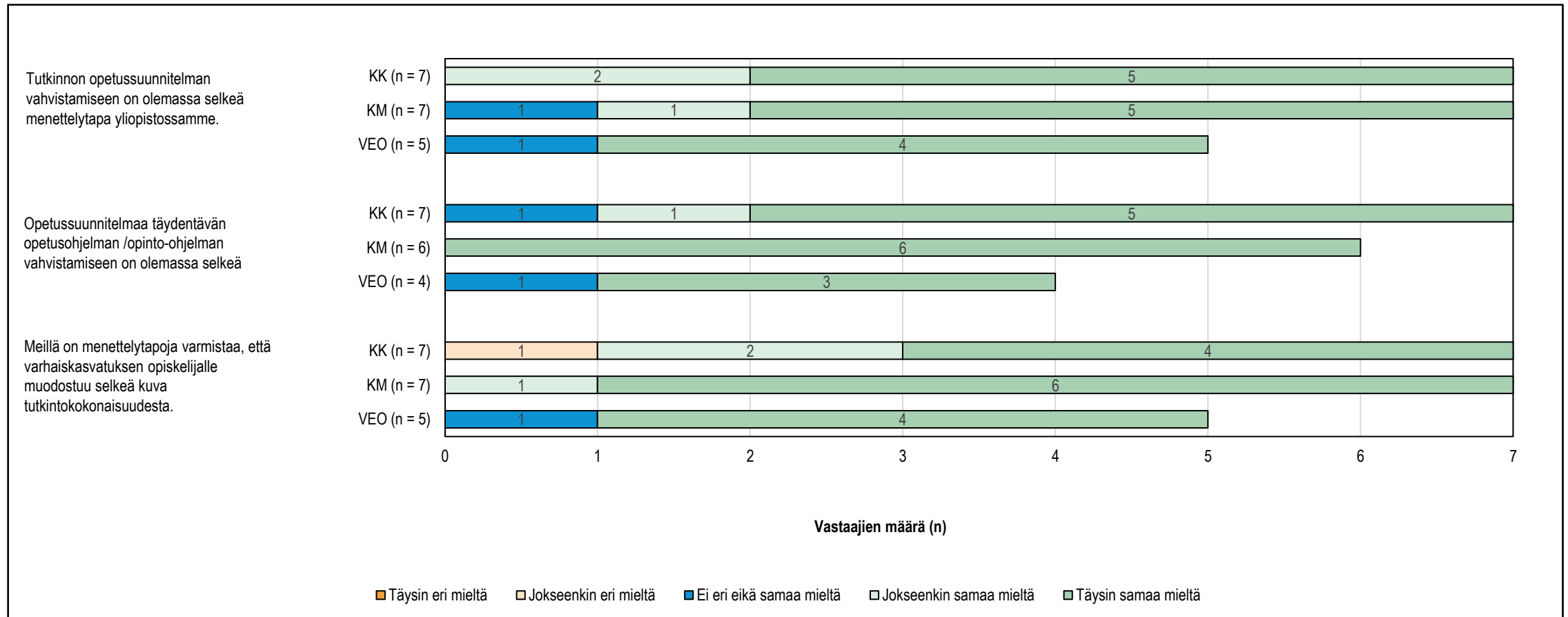


# Koulutusten kehittämisen menetelmät yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 44)

## 3/3

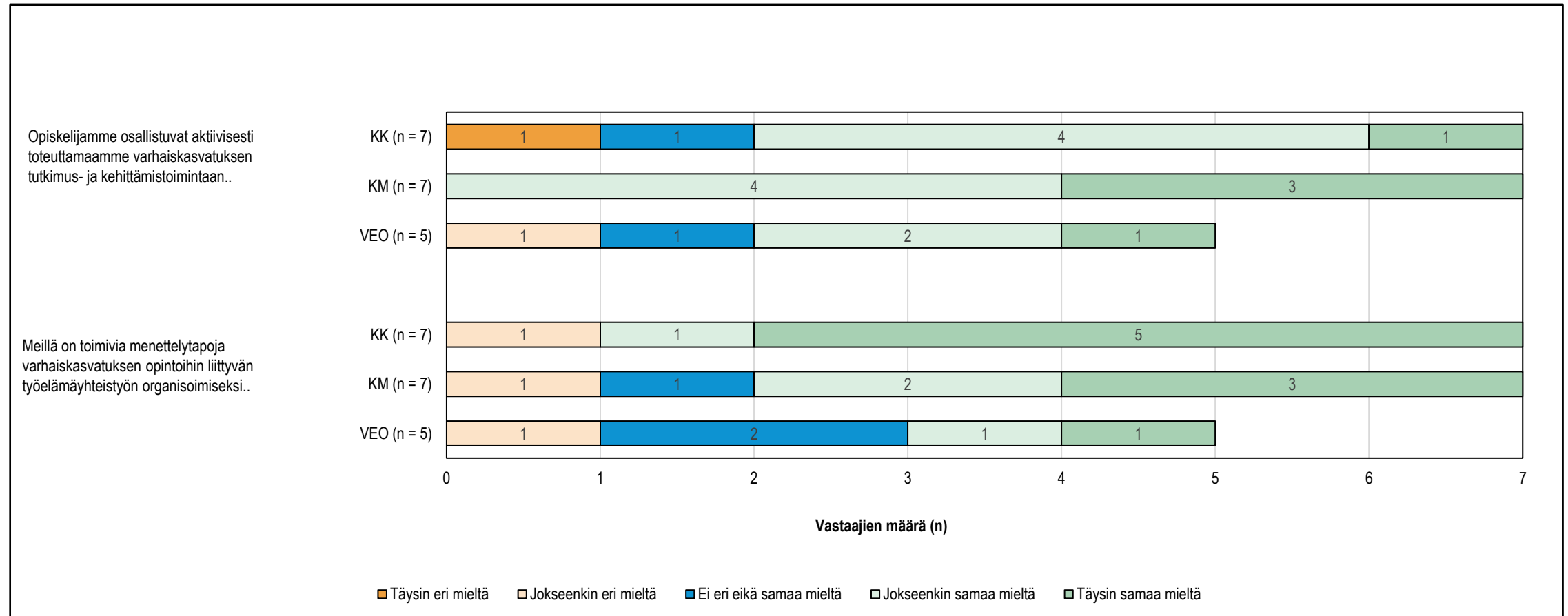


# Opetussuunnitelmien vahvistamisen menettelytavat yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 45)





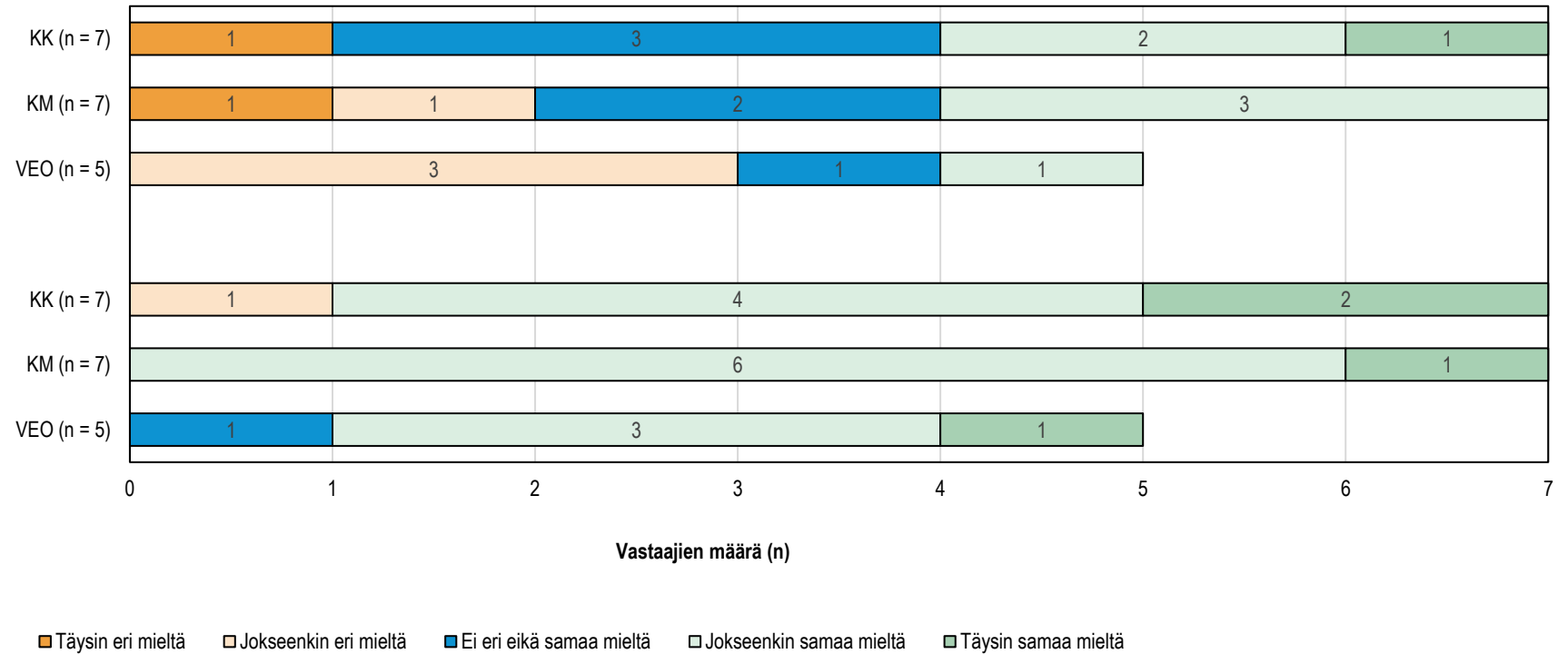
# Yliopistokoulutuksen ja työelämän välinen yhteistyö yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 46) 1/2



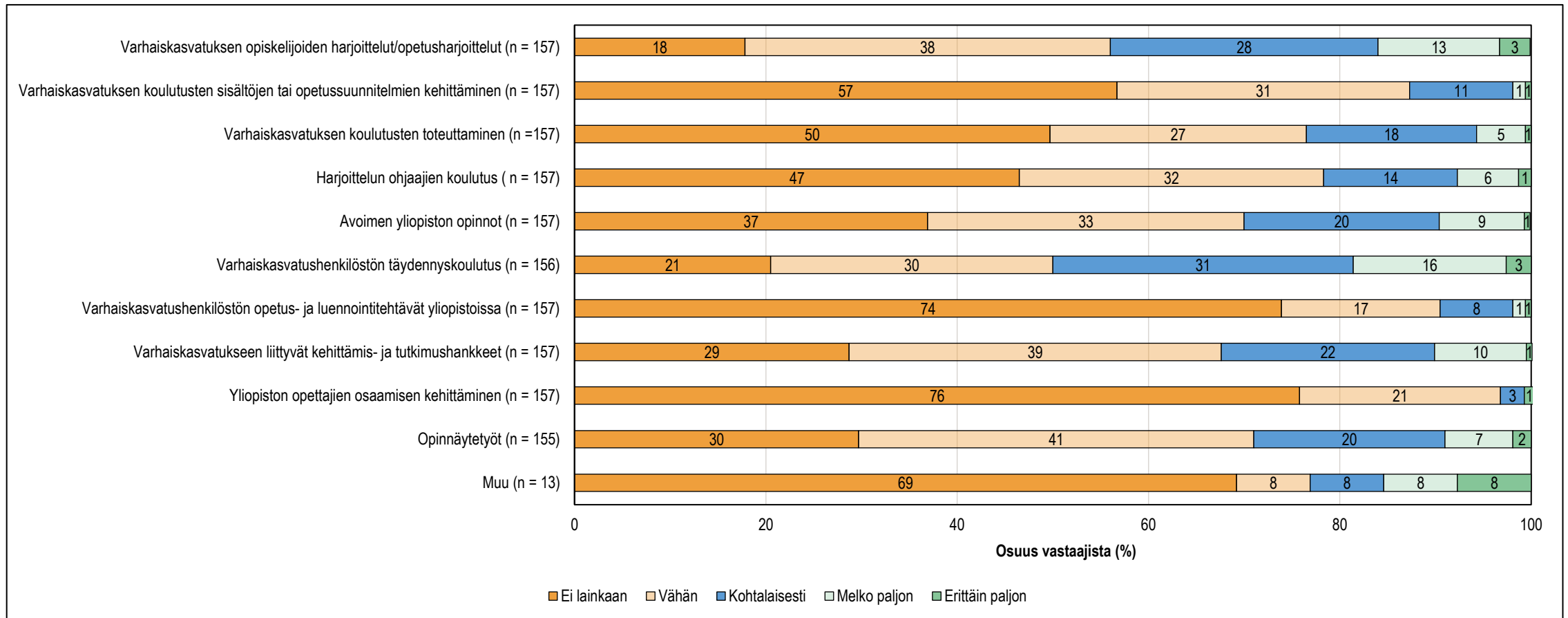
# Yliopistokoulutuksen ja työelämän välinen yhteistyö yliopistojen kyselyn perusteella (kuvio 48) 2/2

Yhteistyömuodot, joissa varhaiskasvatuksen opiskelijat sekä koulutusten ja työelämän toimijat voivat yhdessä oppia ja kehittää varhaiskasvatuksen koulutustamme, ovat nykyisellään riittäviä.

Varhaiskasvatuksen tutkintokoulutuksemme ja alan työelämän yhteistyötä tulisi edelleen vahvistaa.



# Työelämän ja yliopistojen yhteistyön määrä varhaiskasvatukseen liittyvissä asioissa työelämäkyselyn perusteella (kuvio 49)





KANSALLINEN  
KOULUTUKSEN  
ARVIOINTIKESKUS

**Yliopistokoulutus:**

**Johtopäätökset ja  
kehittämissuositukset**

# Tietoperustan ajantasaisuus, sisällölliset painotukset ja uuden tiedon välittyminen tutkintokoulutusten sisältöihin

- Kasvatustieteellinen tutkimustieto on olennainen osa varhaiskasvatuksen tehtäviin kelpoistavien yliopistoissa toteutettavien korkeakoulututkintojen tietoperustaa. Opinnot sisältävät pedagogiikan ja didaktiikan ohella kasvatustieteellisiä, kasvatustieteellisiä ja kasvatustieteellisiä aineksia. Opetussuunnitelmien tietoperusta on ajantasainen tutkimustiedon ja ajankohtaisten toimintaympäristön muutosten näkökulmasta.
- Keskeisenä lähtökohtana kaikissa yliopistokoulutuksissa on asiantuntijuuden tutkimusperustaisuus. Valtaosa yliopistovastaajista painotti koulutuksen tutkimusperustaisuutta ja tutkimustiedon hyödyntämistä tärkeimpänä keinona varmistaa koulutuksen sisältöjen ajantasaisuus ja niiden vastaaminen osaamistarpeisiin.
- **Varhaiskasvatuksen yliopistokoulutuksen tutkimusperustaisuuden toteutumiseksi tulee turvata riittävät resurssit.** Tutkimusperustaisuus ja tutkimustiedon hyödyntäminen ovat varhaiskasvatuksen yliopistokoulutusten keskiössä. Myös muut varhaiskasvatuksen koulutukset voivat hyödyntää tutkimusta omissa konteksteissaan. Varhaiskasvatuksen yliopistokoulutuksen kehittämisessä tulee varmistaa opettajien tutkijatausta, tutkimustyön tekeminen opetustyön rinnalla ja tohtorikoulutettujen opettajien määrän kasvattaminen.
- Varhaiskasvatusten koulutusten tulee huolehtia siitä, että opiskelijoilla ja koulutuksen sidosryhmillä on pääsy opetussuunnitelmaa täsmentäviin asiakirjoihin ja kirjallisuusluetteluihin ja että niiden relevanssia arvioidaan säännöllisesti.

# Osaamisprofiilit ja ammatilliset identiteetit

- Yliopistokoulutuksen vastaajien mielestä tutkinnon osaamistavoitteet on selkeästi määritelty ja kirjattu opetussuunnitelmaan, ja sisältöjen ajantasaisuudesta huolehditaan ennakoinnin ja systemaattisen arvioinnin avulla. Työelämän edustajat tuntevat hyvin yliopistotutkintojen sisältöjä ja ovat niihin pääosin tyytyväisiä.
- Näkemykset yliopistokoulutusten opintojen sisältöjen kehittämiskohteista ja tulevaisuudessa korostuvasta osaamisesta ovat laajoja. Pääosin sisällöt ovat kuitenkin sellaisia, joihin kohdennetaan jo koulutusta.

- **Kasvatustieteen kandidaatin (varhaiskasvatus) koulutuksessa on tärkeää vahvistaa alle kolmevuotiaiden pedagogiikan, esiopetuksen, inklusion ja kielikasvatuksen sisältöjä.** Kielitietoisuuden ja inklusion ei kuitenkaan tule lähteä eriytymään kurssikohtaiseksi erillisosaamiseksi, vaan rakentua osana koko tutkinnon aikana muodostuvaa varhaiskasvatusosaamista.
- **Kasvatustieteen maisterin (varhaiskasvatus) koulutuksessa on tärkeää jatkaa kasvatusyhteisöjen ja varhaiskasvatuksen johtamiseen liittyvien sisältöjen vahvistamista.** Johtamiskoulutuksen on tärkeää painottua pedagogiseen johtamiseen ja huomioida tasapainoisesti nykyiseen päiväkodin johtajan työhön kuuluvat muut johtamisen näkökulmat.
- **Kasvatustieteen maisterin (erityispedagogiikka) koulutuksessa ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kelpoisuuden tuottavissa opintokokonaisuuksissa on tärkeää varmistaa, että opintojen sisällöt tukevat konsultatiivisen osaamisen ja moniammatillisen osaamisen teemoja.** Laaja-alaisen koulutuksen opetussuunnitelmatyössä ja opetuksessa on tärkeää varmistaa riittävät varhaiskasvatuksen toimintaympäristöön kohdentuvat sisällöt.

# Harjoittelut ja osaamistavoitteiden saavuttamista haastavat tekijät

- Kaikkien koulutusten yliopistovastauksissa korostettiin harjoitteluiden merkitystä opiskelijan opinnoille, ammatti-identiteetin kehittymiselle ja oppimiselle. Harjoittelujen toteuttamista vaikeuttaa varhaiskasvatuksen kentällä vallitseva työvoimapula ja varhaiskasvatuksen henkilöstön vaikeutunut työtilanne.
- Keskeisenä osaamistavoitteiden saavuttamisen haasteena on opiskelijoiden kasvaneen tuen ja henkilökohtaisen ohjauksen tarve. Toinen kaikkien yliopistokoulutusten esiin nostama haaste on opiskelijoiden erilaisten elämäntilanteiden ja opintojen yhteensovittaminen. Kasvatustieteen kandidaatin (varhaiskasvatus) tutkinnon yliopistovastaajat painottivat opiskelijamäärän kasvun vaikutusta.
- **Yliopistojen tulee suunnata riittävästi yliopiston opettajien työaika harjoittelun ohjaukseen ja järjestää työelämässä toimiville harjoittelun ohjaajille ohjauskoulutusta.** Koulutuksen järjestäjien ja työelämän tulee yhdessä miettiä ratkaisuja, joilla varmistetaan laadukas harjoitteluympäristö kaikille opiskelijoille.
- **Opiskelijoiden tarvitseman tuen riittävyys tulee varmistaa varhaiskasvatuksen yliopistokoulutuksissa.** Tuen tarpeeseen tulee vastata opiskelijoiden hyvinvointia tukevin keinoin, vahvistamalla koko yliopiston ja eri toimijoiden antamaa opintojen ohjausta.
- **Varhaiskasvatuksen koulutuksen toteuttamiseen tulee varmistaa riittävät ja pitkälle ennakoitavat resurssit.** Opetuksen ja ohjauksen resurssit, koulutuksille asetettujen tavoitteiden kasvaminen ja opiskelijoiden määrän lisääminen haastavat koulutusten toteuttamista. Riittävä rahoitus on elinehto sille, että koulutukselle asetetut tavoitteet voivat toteutua ja että koulutusta voidaan kehittää systemaattisesti.



KANSALLINEN  
KOULUTUKSEN  
ARVIOINTIKESKUS

### 3. Varhaiskasvatuksen koulutuspolut, koulutusten välinen yhteistyö ja tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet:

keskeiset arviointitulokset,  
johtopäätökset ja  
kehittämissuosituksset





# Koulutuspolut varhaiskasvatuksen koulutuksissa: keskeiset tulokset 1/2

- **Pääasiallinen koulutustarjonta varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuutta tavoitteleville opiskelijoille, joilla on jo alan perus- tai ammattitutkinto, on yksittäisten tutkinnon osien tarjoaminen osaamisen täydentämiseksi.**
- **Yleisin koulutusmuoto aikaisemmin sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneille, varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuutta tavoitteleville opiskelijoille on 60 opintopisteen laajuisten varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintojen suorittaminen avoimessa ammattikorkeakoulussa.**
- **Yliopistot tarjoavat 75 op:n ammatillisia valmiuksia tuottavia opintoja, joiden suorittamisen jälkeen aiemman kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneelle on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus.**
- **Kaikki koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut nostivat keskeiseksi kelpoisuuttaan täydentävien opiskelijoiden haasteeksi työn ja opintojen yhdistämisen. Muita yleisiä haasteita olivat opiskelijoiden vaihtelevat opintotaustat, vaihtelevat opiskeluvalmiudet ja opetusresurssien riittämättömyys.**

# Koulutuspolut varhaiskasvatuksen koulutuksissa: keskeiset tulokset 2/2

- Koulutusasteiden välisissä koulutuspoluissa opiskelijoiden lähtökohdat vaihtelevat ja osalla opiskelijoista on haasteita opinnoissaan. Haasteita on erityisesti ammatillisesta koulutuksesta korkea-asteen koulutukseen siirtymisessä.
- Koulutuspolkujen järjestämiseen liittyviä vahvuuksia ovat muun muassa joustavat ja monipuoliset opintojen suorittamisen tavat, opintojen henkilökohtaistaminen sekä tuki ja neuvonta opintojen sujuvan etenemisen varmistamiseksi. Toisaalta yksilöllisten opintopolkujen aikataulujen suunnittelu ja toteutus nähdään myös haasteena.
- Koulutusten välisten koulutuspolkujen kehittämissuhteita ovat yhteisten opintojen lisääminen, ahtaimien kehittäminen ja ristiinopiskelumahdollisuuksien lisääminen. Korkeakouluopinnoissa nähdään tärkeänä opiskelijoiden akateemisten valmiuksien varmistaminen osana koulutuspolkujen kehittämistä.
- Työelämäkyselyn vastaajien kehittämissuhteet liittyvät joustavan opiskelun mahdollistamiseen ja helpottamiseen. Vastaajien mielestä monimuoto- ja etäkoulutusmahdollisuuksia on tärkeää lisätä, hyödyntää työpaikalla oppimista enemmän ja vahvistaa aiemman osaamisen tunnustamista ja työkokemuksen hyväksilukemista.

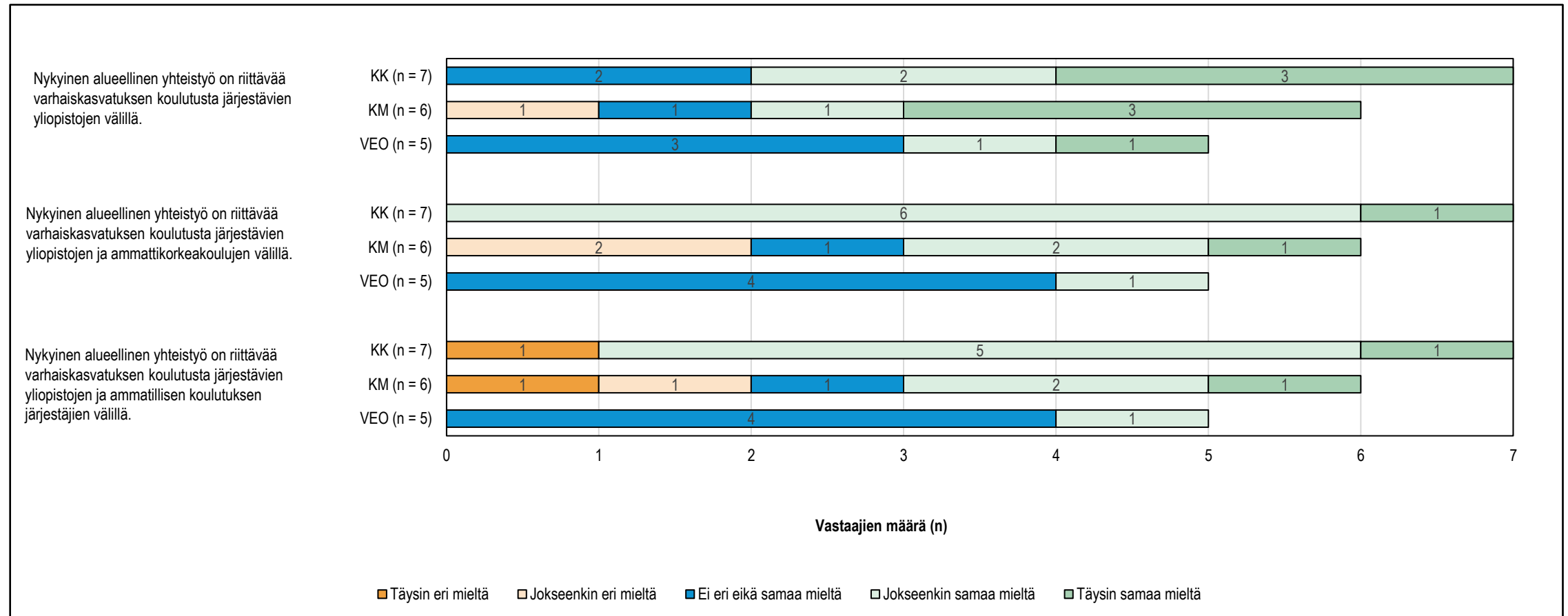
# Koulutusten välinen yhteistyö: keskeiset tulokset 1/2

- Ammatillisen koulutuksen merkittävin yhteistyömuoto on alueellinen ja kansallinen verkostoituminen saman tutkinnon järjestäjien kanssa sekä alueen varhaiskasvatusalan kouluttajien yhteistyöryhmät. Usean ammatillisen koulutuksen järjestäjän mukaan alueellista yhteistyötä koulutusten välillä on liian vähän.
- Ammattikorkeakoulujen tärkein yhteistyömuoto on Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto ja sen Varhaiskasvatusverkosto-alajaosto. Vastaajien mielestä nykyinen alueellinen ja kansallinen yhteistyö muiden ammattikorkeakoulujen kanssa on pääosin riittävää. Arviot yhteistyöstä yliopistojen ja ammatillisen koulutuksen kanssa ovat jakautuneita, mutta moni näkee nykyisen yhteistyön olevan liian vähäistä.

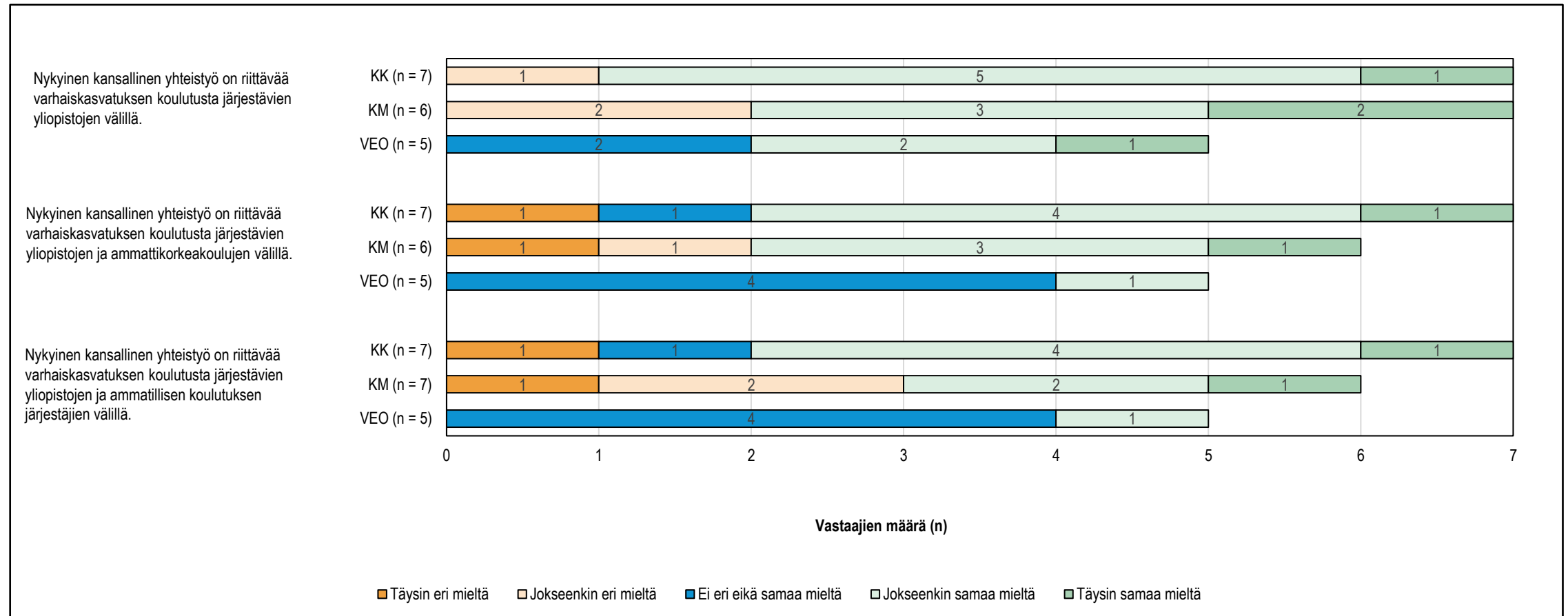
# Koulutusten välinen yhteistyö: keskeiset tulokset 2/2

- **Yliopistot toteuttavat opetus- ja tutkimusyhteistyötä suomalaisten ja ulkomaisten yliopistojen välillä, ja yhteistyöprojekteja ammattikorkeakoulun ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa. Yliopistovastaajien näkemykset nykyisen yhteistyön riittävydestä yliopistojen kesken sekä ammatillisen ja ammattikorkeakoulutuksen kanssa ovat jakautuneita.**
- **Kaikki koulutukset näkevät koulutusten välisen yhteistyön ja kehittämisen tärkeänä. Tulevaisuuden yhteistyön teemoissa on nähtävissä sektorikohtaisia painotuksia.**
- **Tulevaisuuden yhteistyön teemat liittyvät muun muassa väyläopintojen ja koulutustarjonnan yhteiseen suunnitteluun, koulutuspolkujen joustavuuden kehittämiseen, koulutusten tuottaman asiantuntijuuden tunnistamiseen ja alueellisten verkostojen kehittämiseen.**

# Yliopistojen alueellinen yhteistyö oman koulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen välillä koulutuksen järjestäjien kyselyn perusteella (kuvio 59)



# Yliopistojen kansallinen yhteistyö oman koulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen välillä koulutuksen järjestäjien kyselyn perusteella (kuvio 60)



# Tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet: keskeiset tulokset 1/2

- Ammatillisen koulutuksen järjestäjien mielestä henkilöstön tulevaisuuden osaamistarpeissa tulevat korostumaan erityisen tuen tarpeisiin vastaaminen ja monikulttuurisuuden ja moninaisten perheiden kohtaaminen.
- Ammattikorkeakoulutuksen järjestäjät nostivat tulevaisuuden osaamistarpeiksi yhteistyön perheiden ja huoltajien kanssa sekä varhaisen tuen.
- Yliopistot painottivat tulevaisuuden osaamistarpeissa pedagogista osaamista, johtamisosaamista ja inklusioon liittyvää osaamista.
- Kaikki koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut näkivät inklusioon, moniammatilliseen yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen liittyvän osaamisen merkityksen korostuvan tulevaisuudessa.
- Työelämäkyselyn vastaajien mielestä varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tulevaisuuden osaamisen vahvistamistarpeet tulevat liittymään ryhmän hallintaan ja lasten ohjaamiseen. Perhepäivähoitajan tulevaisuuden osaamisen vahvistamistarpeet liittyvät lasten tuen tunnistamiseen ja vastaamiseen.

# Tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet: keskeiset tulokset 2/2

- Varhaiskasvatuksen sosionomin tulevaisuuden osaamisen vahvistamistarpeena nähdään työelämäkyselyn perusteella pedagoginen osaaminen, perheiden ja huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja monialainen yhteistyö.
- Työelämäkyselyssä varhaiskasvatuksen opettajan osaamisen vahvistamistarpeeksi tulevaisuudessa nostettiin tiimin johtaminen ja pedagoginen johtaminen. Päiväkodin johtajan osaamisen vahvistamistarpeena tulevaisuudessa arvioitiin olevan henkilöstöjohtaminen. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tärkeimmäksi osaamisen vahvistamisen alueeksi tulevaisuudessa työelämävastaajat nostivat valmiudet toimia erilaisissa työtehtävissä ja -ympäristöissä.
- Työelämän edustajien mielestä tärkein tulevaisuuden muutos tehtäväkuvissa tulee kohdentumaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvan tarkentumiseen ja selkiyttämiseen.
- Niin ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulutuksen kuin yliopistokoulutuksen vastaajat nimesivät tärkeäksi kehittämistarpeeksi koulutusten tuottaman osaamisen ja kunkin koulutuksen keskeisten sisältöjen selkeyttämisen.



# Ammatillisen koulutuksen järjestäjien, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen nimeämät varhaiskasvatuksen henkilöstön tulevaisuuden osaamistarpeet

Järjestäjä	Ammatillinen koulutus, tutkintokohtaiset vastaukset (n = 82)	Amattikorkeakoulutus (n = 20)	Yliopistokoulutus, tutkintokohtaiset vastaukset (n = 18)
<b>Nimetyt varhaiskasvatuksen henkilöstön tulevaisuuden osaamistarpeet</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Erityisen tuen tarpeet</li> <li>• Erityispedagoginen osaaminen</li> <li>• Monikulttuuristen ja monimuotoisten perheiden kohtaaminen</li> <li>• Vuorovaikutustaidot</li> <li>• Tiimityötaidot</li> <li>• Moniammatillinen yhteistyö</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Yhteistyö perheiden ja huoltajien kanssa</li> <li>• Vanhemmuuden tukeminen ja varhainen tuki</li> <li>• Vuorovaikutus- ja tunnetaidot</li> <li>• Moniammatillinen ja -alainen työskentely</li> <li>• Monikulttuurinen osaaminen</li> <li>• Lapsen erityisen tuen tunnistamiseen ja tukemiseen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Opettajan pedagoginen ja didaktinen osaaminen</li> <li>• Johtajuus- ja kehittämisosaaminen</li> <li>• Inklusioon liittyvä osaaminen</li> <li>• Yhteiskunnallinen osaaminen ja orientaatio</li> <li>• Tutkimusperustaisuus ja tutkiva työote</li> <li>• Moniammatillinen osaaminen</li> </ul>



KANSALLINEN  
KOULUTUKSEN  
ARVIOINTIKESKUS

**Koulutuspolut, koulutusten  
välinen yhteistyö ja  
tulevaisuuden osaamistarpeet:**

**Johtopäätökset ja  
kehittämissuosituksset**

# Varhaiskasvatuksen koulutuspolut

- Kaikki koulutussektorit kehittävät aktiivisesti varhaiskasvatuksen koulutuksien joustavuutta ja monipuolisia toteutusmuotoja. Koulutusten vahvuuksia ovat mm. joustavuus opintojen aloituksessa, henkilökohtaistaminen, monipuolisten suoritustapojen (mm. verkkototeutus) tarjonnan kehittäminen sekä tuki ja opinto-ohjaus opintojen etenemisen varmistamiseksi.
- Merkittävä haaste joustavien koulutuspolkujen järjestämisessä on työssä käyvien opiskelijoiden työn ja opintojen yhdistäminen. Työelämän vastauksissa korostui toive opiskelusta työn ohella, samoin esille nostettiin varhaiskasvatuksen arjen tuntemuksen lisääminen muun muassa harjoittelua lisäämällä.
- Osalla opiskelijoista on haasteita opinnoissaan, erityisesti ammatillisesta koulutuksesta korkea-asteen koulutukseen siirtyvien opiskelijoiden opiskelutaidoissa. Akateemisten taitojen vahventaminen ja varmistaminen korkeakouluopinnoissa nähdään tärkeänä kehittämiskohteena.
- **Joustavien koulutuspolkujen rakentamista varhaiskasvatukseen tuleekin edelleen jatkaa.** Kaikissa koulutuspoluissa tulee varmistaa koulutuksen laatu ja eri koulutusasteiden tutkintojen osaamistavoitteiden toteutuminen.

# Koulutusten välinen yhteistyö

- Varhaiskasvatuksen koulutuksia kehitetään koulutusyksiköiden sisäisen kehittämisen ohella monenlaisissa verkostoissa, sekä kansallisesti että alueellisesti.
- Koulutusasteiden välisessä yhteistyössä tulee suunnata resursseja erityisesti alueellisen yhteistyön vahvistamiseen. On tärkeää kehittää sellaisia yhteistyön muotoja, jotka tavoittavat aiempaa suuremman osan työelämän toimijoista.
- Arviot nykyisen yhteistyön riittävydestä ovat jossain määrin jakautuneita, mutta koulutusten kehittämisen jatkaminen yhteistyössä nähdään kaikkien mielestä tärkeänä. Yhteistyön painotukset vaihtelevat sektoreittain, mutta liittyvät muun muassa väyläopintojen ja joustavien polkujen kehittämiseen sekä oman että muiden koulutusten tuottaman osaamisen tunnistamiseen.
- **Koulutusten ja työelämän välistä yhteistyötä on tarpeellista kehittää ja laajentaa.** Arviointiaineiston perusteella työelämän ja koulutusten yhteistyön haasteena on se, että vain osa työelämän toimijoista tekee yhteistyötä koulutusten kanssa.
- **Varhaiskasvatuksen ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulutuksen ja yliopistokoulutuksen keskinäistä yhteistyötä tulee vahvistaa.** Koulutusasteiden välisessä yhteistyössä tulee suunnata resursseja erityisesti alueellisen yhteistyön vahvistamiseen.

# Tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet

- Kaikki arviointiin osallistuneet koulutusorganisaatiot arvioivat samankaltaisten teemojen korostuvan lähitulevaisuudessa varhaiskasvatuksen työtehtävissä. Inklusioon liittyvä osaaminen nimettiin yhdeksi keskeiseksi lähitulevaisuudessa korostuvaksi teemaksi.
  - Toinen kaikkien nimeämä teema oli moniammatillinen osaaminen ja yhteistyö sekä perheiden kanssa tehtävä yhteistyö. Kaikki koulutukset painottivat niin lasten kuin henkilöstön kanssa tarvittavien vuorovaikutustaitojen merkitystä.
  - Työelämän näkemykset tulevaisuudessa korostuvasta ammattinimikekohtaisesta osaamisesta ovat laajoja ja näyttäytyvät monin paikoin päällekkäisinä. Kaikki koulutusorganisaatiot nimesivät tärkeäksi kehittämistarpeeksi koulutusten tuottaman osaamisen ja koulutusten keskinäisten sisältöjen selkeyttämisen.
- **Kaikkien koulutusten sisällöissä on tärkeää entistä paremmin huomioida moniammatillisuuden ja ammatillisen vuorovaikutukseen liittyvät teemat.**
  - **Varhaiskasvatuksen koulutusten sisältöjen ja ammattiryhmien tehtäväkuvien selkeyttämistä tulee jatkaa yhteistyössä ohjausjärjestelmän, korkeakoulujen, koulutusten järjestäjien ja työelämän kanssa.**



KANSALLINEN  
KOULUTUKSEN  
ARVIOINTIKESKUS



## 4. Varhaiskasvatuksen koulutuksille yhteiset johtopäätökset ja kehittämissuosituksset

- Varhaiskasvatuksen koulutussektoreita yhdistää varhaiskasvatuksen muuttunut ammattirakenne ja tarve kirkastaa tutkintojen osaamisprofiileja ja opetussisältöjä.
- Samaan aikaan varhaiskasvatuksen eri ammattiryhmien osaamisen kehittämisen tarpeisiin kohdistuu osittain päällekkäisiä toiveita sekä koulutuksen että työelämän edustajilta.
- Jokaisen koulutuksen on tärkeää kehittää koulutuksen sisältöjä niin, että sisällöt tukevat kunkin tutkinnon selkeän osaamisprofiilin muodostumista.

**1. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tulee yhdessä jatkaa varhaiskasvatuksen tutkintojen osaamisprofiilien kirkastamista ja opetuksen sisältöjen kehittämistä.**

**1. Anordnarna av yrkesutbildning, yrkeshögskolorna och universiteten bör tillsammans fortsätta att förtydliga kompetensprofilerna för examina inom småbarnspedagogiken och utveckla innehållet i undervisningen.**



- Kaikilla koulutusasteilla on muodostunut koulutuksen toteuttamisen käytäntöjä, joissa lähiopetuksena toteutuvaa kasvokkaista vuorovaikutusta, palautetta ja ohjausta ei ole aina riittävästi saatavilla.
- Kaikilla koulutussektoreilla on omat painotuksensa harjoitteluille ja työelämässä oppimiselle osana koulutuksen järjestämistä.
- Varhaiskasvatuksen ammattitaito toteutuu käytännöllisenä osaamisena, mutta vaatii tuekseen riittävää teoreettista osaamista kaikilta varhaiskasvatuksen ammattilaisilta.

**2. Varhaiskasvatuksen koulutusten toteutuksen tulee tapahtua koulutukselle asetetut tavoitteet ja laatuvaatimukset huomioon ottavalla tavalla.**

**2. Utbildningarna inom småbarnspedagogiken bör genomföras på ett sätt som beaktar de mål och kvalitetskrav som ställts upp för utbildningen.**





- Työelämässä oppimisella ja harjoittelulla on varhaiskasvatuksen alalla keskeinen merkitys. Varhaiskasvatuksen työkenttä muodostaa kuitenkin arvioinnin perusteella haasteellisen ympäristön harjoittelun ja työssäoppimisen toteuttamiselle.
- Työelämän tilanne vaikeuttaa opiskelijoiden ammatti-identiteetin rakentumista harjoittelun tai työelämässä oppimisen aikana, ja näillä kokemuksilla on suuri merkitys varhaiskasvatusalalla pysymisen kannalta.
- Alan veto- ja pitovoiman parantaminen ja työolojen kehittäminen ovat olennaisia tavoitteita alan koulutusten laadun ja houkuttelevuuden varmistamiseksi.

**3. Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan työelämässä oppimisen ja harjoittelujen tulee tukea tutkinnon osaamistavoitteiden saavuttamista ja opiskelijoiden ammatti-identiteetin kehittymistä.**

**3. Lärande och praktik i arbetslivet som genomförs inom småbarnspedagogiken bör bättre stöda uppnåendet av kompetensmålen för examen och utvecklingen av de studerandes yrkesidentitet.**



- Arviointiaineistossa nousi esille sekä ammatillisen koulutuksen että korkeakoulujen varhaiskasvatuksen opiskelijoiden lisääntyneet haasteet hyvinvoinnissa sekä lisääntyneet tuen tarpeet.
- Opiskelijoiden hyvinvointia ja opintojen etenemistä haastaa opintojen ja muun elämän, erityisesti työn ja opintojen, yhteensovittaminen.
- Opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää toimenpiteitä poliittisilta päättäjiltä, koulutuksilta ja koulutusten rahoittajilta.

**4. Opiskelijoiden hyvinvointi, tuki ja opiskelukyky tulee varmistaa ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakouluissa.**

**4. De studerandes välbefinnande, stöd och studieförmåga bör säkerställas inom yrkesutbildningen och högskolorna.**



# Lisätietoja

## Arviointiraportti:

- Karila, K., Rantala, K., Rusi, M., Davidsson, S., Helakari, P., Holsti, E., Keloneva, R., Kytölaakso, K., Malkamäki, L., Valkonen, S., Frisk, T., Mustonen, K., Sarkkinen, T., Huhtanen, M. 2024. Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 7:2024
- [https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI\\_0724.pdf](https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_0724.pdf)

## Hankesivut:

- <https://www.karvi.fi/fi/arvioinnit/korkeakoulutus/teema-ja-jarjestelmaarvioinnit/varhaiskasvatuksen-koulutusten-arviointi>

## Lisätietoja:

- Kirsi Mustonen, arviointiasiantuntija [kirsi.mustonen@karvi.fi](mailto:kirsi.mustonen@karvi.fi)
- Tarja Frisk, johtava arviointiasiantuntija [tarja.frisk@karvi.fi](mailto:tarja.frisk@karvi.fi)
- Tuomas Sarkkinen, arviointiasiantuntija [tuomas.sarkkinen@karvi.fi](mailto:tuomas.sarkkinen@karvi.fi)